

O b s a h tohoto čísla:

Helsinky a perspektivy vývoje k celoevropskému společenství

/Jiří Hájek/

Podklad pro diskusi o odpovědi na "Milánskou výzvu" /Jaroslav Šabata/

Stanovisko vzniklé v prostředí Charty 77

/43 signatářů/

"Výhrady" ke kolektivnímu dopisu do Milána

/Petr Uhl/

Poznámky k signovanému textu

/Luboš Kohout/

Výdeňská výzva socialistické internacionály z října 1985

Jiří Hájek

H e l s i n k y a p e r s p e k t i v y v ý v o j e k c e l o -
e v r o p s k é m u s p o l e č e n s t v í

Při podpisu Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě v Helsinkách 1. srpna 1975 pronášeli někteří podpisující státníci projevy a světový tisk přinášel komentáře vyzdvihující jedinečnost této události v historii kontinentu. Je skutečně těžko najít v tomto směru paralelu, ať co se týče charakteru konference tak dokumentu, jenž z ní vzešel. Slavné mírové kongresy ve Vídni 1814-15, v Berlíně 1878 či v Paříži 1919-20 znamenaly vždy konec válečných událostí, jež otřásly životem národů i mocenskými pozicemi vlád, a zafixovaly územní i mocenské změny vzešlé z nich. Přitom v nich Evropa byla chápána jako střed světového dění, jímž měla zůstat i v další perspektivě vytyčované pro blízkou či další budoucnost.

Závěrečný akt z Helsink byl naproti tomu podepsán 30 let po skončení druhé světové války v Evropě, která touto válkou i jejími důsledky byla z oné centrální pozice odsunuta. Rozpory mezi novými centry ji naopak rozdělily ostrou čarou přesekávající staleté svazky i kontinuitu její historie. Tato dělící linie umístila obě části rozděleného kontinentu na okraj nových mocensko-vojenských seskupení, do pozice předpolí obou soupeřících supervelmocí, z nichž jedna stojí sice pevně na polovině Evropy, ale je zeměpisně i zájmy účastna stejně tak dění v Asii, a druhá je oddělena zeměpisně oceánem. Obě svou politiku orientují globálně a Evropa je pro ně jen jednou, i když velmi významnou oblastí styku i střetu. Pro její národy - ať v spojeneckých svazcích s jednou či druhou z nich či neutrální nebo neangažované - je vztah obou mocenských seskupení či bloků životní otázkou. Svým průběhem i perspektivami ovlivňuje jejich podmínky existence i rozvoj. Čím víc se v něm uplatňuje vojenský prvek, tím víc se rozhodování o životě evropských národů pře-